nummer 39 - januari 1991

AKTUALITEITEN

B.A.S.T.T. vzw

Stadsschouwburg
Meistraat, 2
2000 Antwerpen
(03) 231 97 50

verschijnt tweemaandelings

verantwoordelijke uitgever
Dré Darden, Campinaweg 10, 2960 St.-Job-in-'t Goor

2000 ANTWERPEN 1

DRUKWERK

BASTT vzw

Tadeusz KANTOR 1969 "Säcke, Schrank und Schirm"

Aan dit nummer werkten mee:
Cammans J., Darden D., Kersmaeckers I., Werckx R.

WILLEBRORD JACOBS

teater- en studio-onderhoud

reinigen ter plaatse:

rondhorizonten
voordoeken
zetels
muurbeklkeding
vloerbekleding

--oOo--

beschermende behandeling:

antieke weefsels
antieke kledij
antieke wandtapijten

--oOo--

applikaties:

antistatische
vlamwerende
kreukwerende

WILLEBRORD JACOBS
textielreinigers sinds 1890

HERENTALSEBAAN 134
2100 ANTWERPEN (DEURNE)
telefoon 03/ 321 89 14

SCHOUWBURG "DE MAAGD" (DEEL II)

zie ook 'AKTUALITEITEN BASTT' nr 36 maart 1990

Enkele beelden van de realisatie.

VOOR

NA

Architect:
Greiner & van Goor Architecten bv, Amsterdam
Ontwerp:
Onno Greiner
Medewerkend architect:
Ir Bart Mispelblom Beyer bi
Projectleider:
Friedel Broeren

Ontwerp voorplein:
André Volten, Amsterdam

Adviseur constructie:
Ingenieursgroep Van Rossum bv, Amsterdam

Adviseur akoestiek:
Lichtveld Buis en Partners bv, Utrecht

Adviseurs technische installaties:
Deerns Raadgevende Ingenieurs bv, Rijswijk

Adviseur toneeltechnische installaties:
Theatre Project Consultants Ltd, Londen

Aannemer:
Aannemingsbedrijf Adriaan de Kok bv, Bergen op Zoom

Bruto vloeroppervlak:
4.170 m

Bruto inhoud:
29.100 m

Bouwkundige kosten:
ƒ 6,5 miljoen
Installatie:
ƒ 2,1 miljoen
Toneeltechniek:
ƒ 1,4 miljoen
Inrichting:
ƒ 1,0 miljoen
Bijkomende kosten:
ƒ 1,5 miljoen
Totale bouwkosten:
ƒ 12,5 miljoen (ex btw)

Bouwjaar:
1989/90

Fotografie:
Frank Greiner/ Studio 3F Produkties, Uithoorn
Fotografie pagina 2:
Sybolt Voeten, Breda (kleur)
Rob Wanrooij, Bergen op Zoom (zw/w)

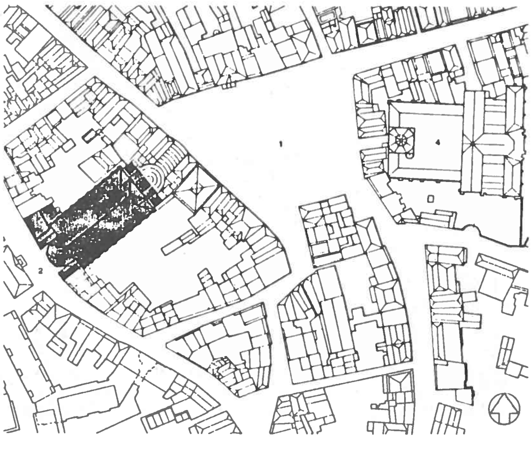

Situatie

1. *Grote Markt*
2. *Potterstraat*
3. *Stadsschouwburg De Maagd*
4. *Sint Gertrudiskerk*

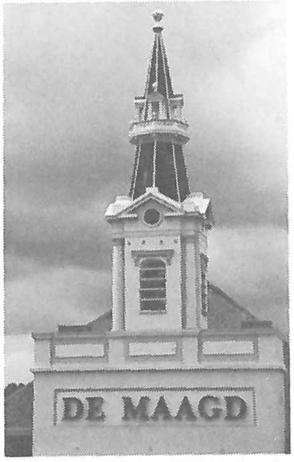

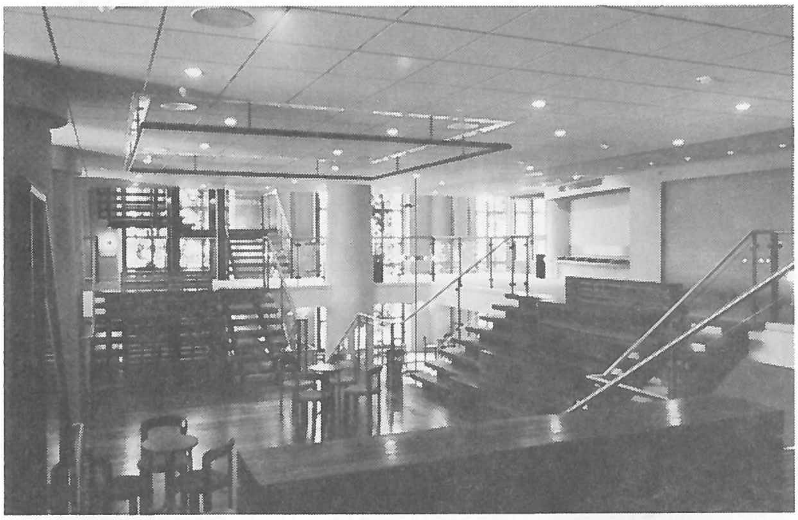

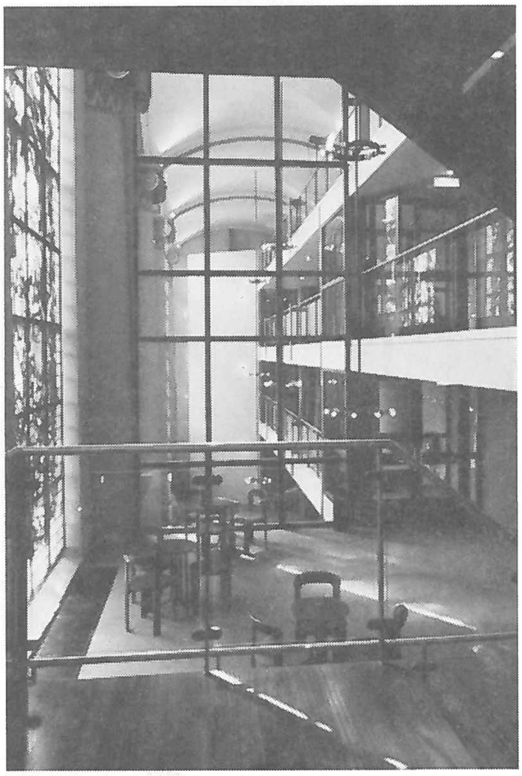

In de foyerzône hangt tussen de eerste en tweede verdieping een klein theater-en-ronde. Hier kunnen aan drie zijden van het speelvlak van circa 5 x 7 meter 70 à 80 toeschouwers plaatsnemen.

KURSUS THEATERTECHNIEK

Van maandag 3 juni tot vrijdag 7 juni 1991 richt BASTT voor de 4 de maal een basiskursus theatertechniek in.
Het Provinciaal Centrum Dommelhof te Neerpelt ontvangt ons weer even gastvrij.
Om praktische redenen moeten wij het aantal deelnemers toch beperken tot 24.
Schrijf dus vlug in, want na vorige edities weten we dat heel wat kursisten hun kollega's aanraadden er dit jaar bij te zijn.
Daarom ook vragen we per theater, centrum of gezelschap niet tè talrijk deel te nemen.

De hoofdlijnen van de kursus zijn de theoretische en praktische grondslagen van algemene theatertechniek, geluids- en belichtingstechniek, aangevuld met veiligheid, speciale effekten, muziek in het theater, produktie, en de struktuur van het theater in Vlaanderen. Eveneens voorzien we enkele demonstraties.
Het wordt een zwaar lesrooster, dagelijks van 9 tot 22 uur, (46 uur in totaal), maar entoesiaste interesse garandeert een prima resultaat. De kursusgevers zijn weerom theaterpractici met jarenlange ervaring in dit vak.

De kursisten moeten in het theatertechnisch beroep staan, en persoonlijk lid van BASTT zijn. De totale kostprijs (kursusgeld + verblijf) bedraagt 6.500.-fr. voor leden die hun bijdrage tot en met juni '91 betaalden; zoniet + 500.-fr. lidgeld.
Hiervan dient bij inschrijving, vòòr 1 mei, 2.000.-fr. voorschot (+ 500.-fr.) overgeschreven op bankrekening 001-1777616-70 van Guido CANFYN - kursus BASTT.
Het saldo moet in ons bezit zijn ten laatste bij de aanvang van de kursus.

De kursisten worden verwacht maandag tegen 10 uur; het einde is voorzien vrijdag te 18 uur. Na ontvangst van onderstaande inschrijvingsstrook op het info-adres, en van het voorschot, zullen we U tijdig volledig programma en praktische richtlijnen toesturen. Kursus - info : Guido CANFYN, Fonteinstraat 53 2140 Borgerhout. Tel.: 03/234.34.38. (KBVV)
03/236.49.04 (Privé)

INSCHRIJVING BASTT BASISKURSUS THEATERTECHNIEK VOOR PROFESSIONELEN 1991

Naam, voornaam :......................................

Adres + telefoon :......................................

Theater of gezelschap :...................dienstjaren:.....

Funktie :..............................leeftijd :.......

BASTT-lidgeld tot :................ Handtekening :

Datum :..........................

Op zoek naar naar een fotograaf-kineast die een theaterbelichting niet schuwt.
Bel of schrijf naar:

Dirk VAN den BROECK

Droge Weide 2
B- 1741 WAMBEEK

02/582.25.56

FOTOGRAFIE

FILM EN VIDEO

LICHTONTWERP

tesa band

geplastifieerde linnen kleefband. 10 kleuren. Weerbestendig. Zeer sterk. Extreem klevend. Beschrijfbaar. Om af te boorden, te versterken, te koderen, te dekodereren

tesa fix

Dubbelzijdige kleefband. Om tapijt vast te leggen. Fixatie van diverse voorwerpen. Montages.

tesa flex

PVC-tape. 10 kleuren. Voor electrische isolatie, kabelversterking, kabelbundeling.

tesa krepp

Papier afplaktape bij schilderwerken

Meer dan 650 kleefbanden voor de industrie en devakman. Meer dan 50 jaren ervaring in de kleeftechniek

BDF●●●●

SA Beiersdorf NV
Industrielaan 30
B-1070 Brussel

Tel. 02/ 526 52 11
Fax 02/ 526 52 19
Telex 62 135 bdfb

INTERNATIONALE ARCHITECTUURWEDSTRIJD VOOR HET "CHAMBRE THEATRE ART CENTRE" TE MOSKOU

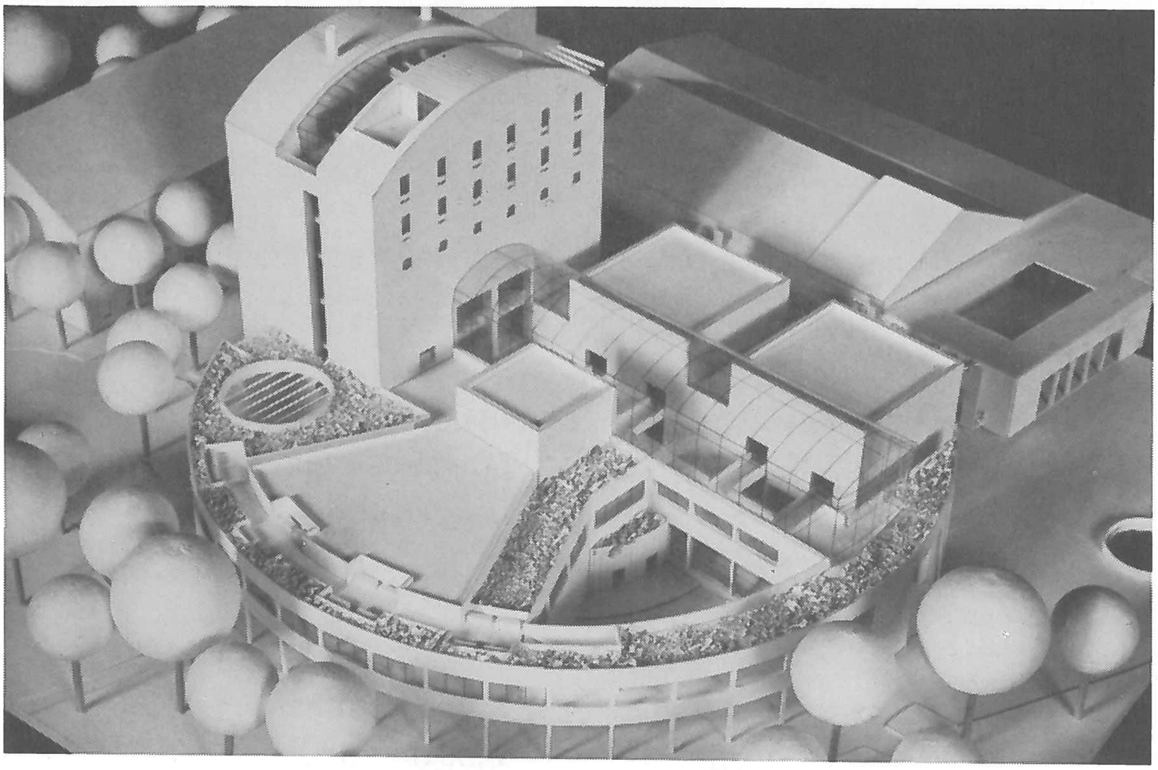

(Ontwerp: Filip DE WAEL)

JURY BEKROONT JONGE VLAAMSE ARCHITECTEN IN MOSKOU

De Architectuurcommissie van de OISTAT (Internationale Organisatie voor Scenografen, Theaterarchitecten en Theatertechnici) en de Theaterunie van de USSR maakten onlangs de resultaten bekend van de Internationale Architectuurwedstrijd, die in het voorbije jaar werd uitgeschreven, voor het ontwerpen van het "Chambre Theatre Art Centre" in het Hermitage-park te Moskou.
Van de 239 ingezonden ontwerpen werden er 215 conform de voorschriften aan een internationale jury voorgelegd.
Filip DE WAEL en Koen DE KEYSER, beiden uit Gent en pas afgestudeerd aan het Hoger Architectuurinstituut St-Lucas, werden door de jury bekroond voor hun respectievelijke inzending.

De jury had tot taak acht ontwerpen te selecteren die in een tweede fase van de wedstrijd uitgenodigd zullen worden het ontwerp verder uit te werken.
De tweede fase heeft tot doel een werk te selecteren dat voor realisatie in aanmerking komt.
Naast de twee Vlaamse inzendingen bekroonde de jury nog drie ontwerpen uit Groot-Brittannië, twee uit de Sovjet-Unie, en één uit Duitsland.

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN GMBH NU OOK IN BELGIË

ALGEMENE VERTEGENWOORDIGING BELGIE

Dré DARDEN
Campinaweg 10
2128 ST. JOB IN 'T GOOR
Tel: 03 - 663.29.38

Vanaf 1 juni 1988 zal de in theatertechniek gespecialiseerde firma "Theaterwerkstätten Hammann GMBH" uit Düsseldorf, ook in België vertegenwoordigd zijn.
De firma vierde vorig jaar haar Eeuwfeest-jubileum.
Door Wilhelm Hammann in 1887 opgericht als schilderatelier voor toneeldecors, werden reeds in 1889 een schrijnwerkerij en een smederij in bedrijf genomen, zodat de vraag van talrijke klanten naar vooruitstrevende toneeltechniek, kon beantwoord worden.
Sindsdien is Hammann nooit achterop geraakt. Integendeel zelfs. Hammann bevond zich, wat theatertechniek betreft, dikwijls in de voorhoede.
Door talrijke publikaties en oktrooien werd de evolutie gestimuleerd.
Dank zij de dagelijkse inzet voor kwaliteit en betrouwbaarheid, stelt Hammann zich vandaag voor als een modern goed geleid bedrijf met een groot prestatievermogen.
Aangezien de belgische markt, wat de afstand betreft, praktisch voor de deur ligt, lijkt de beslissing om ons in België sterker te willen profileren, logisch.

ONS LEVERINGSPROGRAMMA :

PORTAALBRUGGEN
PORTAALTORENS
WERKROOSTERS
WERKBRUGGEN
BRANDWERENDE DOEKEN
RAIL SYSTEMEN
VOORDOEKEN
ALLE SOORTEN TREKKEN
VLIEGSYSTEMEN
GELUIDSREFLEKTOREN
TONEELDOEKEN
TONEELVLOEREN
TONEELWAGENS
OPLEGBARE DRAAISCHIJVEN
VERPLAATSBARE PERSONENLIFTEN
TONEEL PODIA
ORKESTPODIA
VERSTELBARE ZAALVLOEREN
VERZINKBARE TELESCOOPTRIBUNES
PRAKTIKABELS
BELICHTINGSINSTALLATIES
ELECTRO-AKOESTISCHE INSTALLATIES
VEILIGHEIDSTECHNISCHE INSTALLATIES
PLANNING, FABRIKATIE, HERSTELLING EN ONDERHOUD VAN ALLE TONEELTECHNISCHE INSTALLATIES

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN

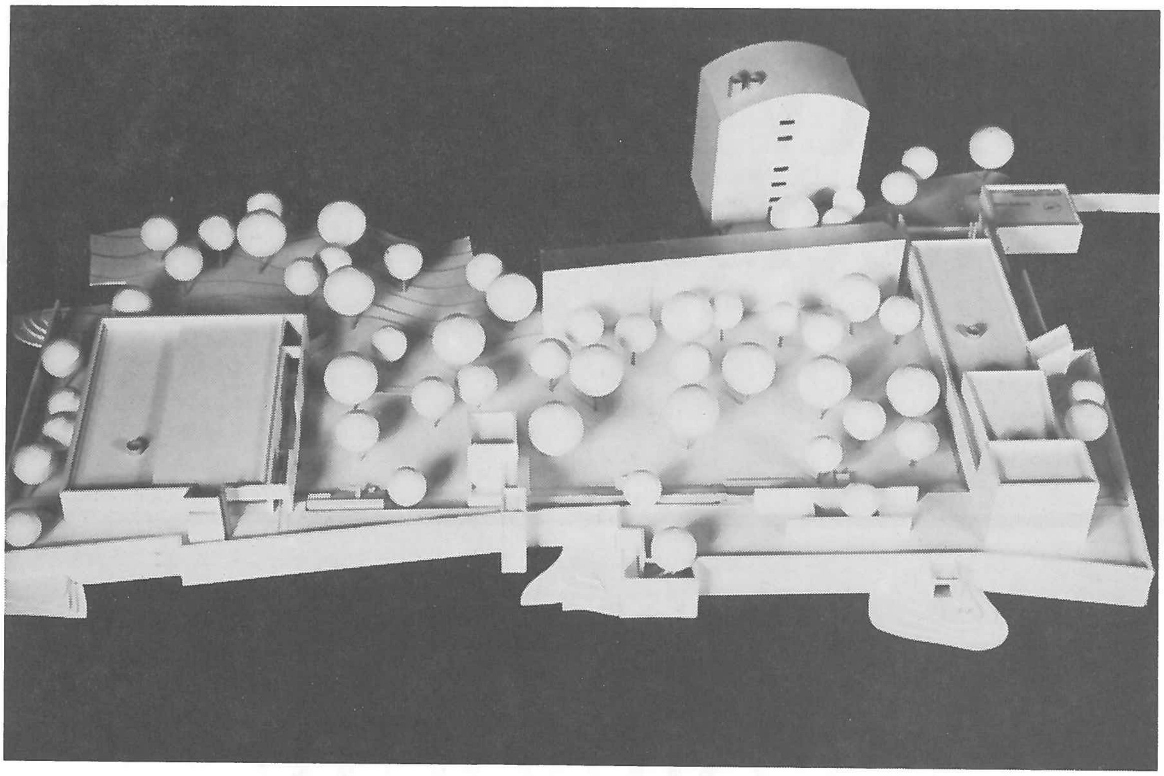

(Ontwerp: Koen DE KEYSER)

Het op te richten centrum, gesitueerd in het hart van Moskou, heeft tot doel ruimte en accomodatie te bieden aan opkomende theatergroepen en reizende gezelschappen uit binnen- en buitenland. Het centrum wil een trefpunt worden voor "theater-fans" en mogelijkheden bieden voor alle vormen van theater en scenografie.
De wedstrijd was naamloos en stond open voor de gediplomeerde architecten van alle landen, alsmede voor de studenten van het laatste jaar aan de hogescholen voor architectuur.
De jury was samengesteld uit bekende architecten uit de wereld van de theaterarchitectuur, en was voorgezeten door architect Claude Paillard (Zwitserland). Als leden fungeerden de architecten I. Sacchetti (Italië), A. Filoni (USA), V. Krasilnikov (USSR) en Y. Gnedovsky (USSR).

Naast de acht laureaten kende de jury onderscheidingen toe aan 31 ontwerpen en selecteerde ze er nog 10, welke mede voor publicatie in een cataloog zullen opgenomen worden.
Bij deze onderscheidingen en vermeldingen noteren we ontwerpen afkomstig uit tien verschillende landen: Groot-Brittannië (16), Zwitserland (5), België (4), USSR (4), Duitsland (4), Nederland (3), USA (2), Canada (1), Ierland (1) en Hong-Kong (1).
De vier Belgische onderscheidingen en vermeldingen werden alle toegekend aan pas afgestudeerde architecten van het Hoger Architectuurinstituut St-Lucas, en gaan naar Kris Cornelis (Hamme), Peter Cattoir (Gentbrugge), Pascal Schneider (Brugge) en Christine Baetens (Haaltert).
De Architectuurcommissie van de OISTAT zal zich inzetten om de geselecteerde werken in de loop van het komende jaar in België te exposeren.

S. DERVEAUX
alle weefsels voor dekor

Kapellestraat 13 / 8788 WAKKEN / (056) 60 22 53

TWIN DESIGN

DEKORBOUW

Hoogkamerstraat, 80 A
2690 Temse
Tel. 03-771.59.69
Fax. 03-771.58.07

Falco
THEATERTECHNIEK

Kastanjeboomstraat 17
8000 Brugge
Tel. 050/33 82 60

verkoop - verhuur - advies - eigen en snelle hersteldienst

A.S.: nummer 48, juli-augustus 1990

1. "Derrière la fenêtre"
   De kijker wordt gericht op Jacques Templeraud: hij is direkteur van het "Théatre Manarf" (gesticht in 1977).
   Dit is een vorm van "objectentheater", kleine originele voorwerpen met een klowneske inslag worden zowel in binnen- als buitenruimten gebruikt.

2. "Jacques Marillier,décorateur"
   Hij staat al 40 jaar in het vak, eerst in de operazalen in de provincie; nadien (1970-80) werkte hij mee in een 10-tal producties van de "Comédie Française", om ten slotte, momenteel, te werken voor het privé-theater.

3. "Inauguration à Colmar du Théatre"de la manufacture"
   In 1980 ontdekte P. Barrat een tabaksopslagplaats in Colmar, met een zolderruimte van 13 meter x 14 meter, waarvan het dakgebinte in prima staat was.
   Architect A. Delachaux maakte in samenwerking met P. Barrat de plannen, met geen al te grote zaal (344 zitplaatsen op uitschuibare tribunes) + een kleinere repititiezaal onder de zolder.
   Verdere gegevens: zie technische fiche.

ATELIER DU RHIN

FICHE TECHNIQUE PROVISOIRE DE LA GRANDE SALLE DE LA MANUFACTURE

Hauteur	9 m sous gril
Largeur	12,70 m de mur à mur
Profondeur	15,45 m à partir des gradins
	12 m à partir du rideau de scène
Pente	neant
Sol	parquet (pin foncé)
Rideau de scène	gris - commande électrique
Sorties	lointain et jardin
Gradins	344 places
pente	33%
	partie basse des gradins amovibles
	(la moitié approximativement)
Porteuses	20 italiennes (cheminées au lointain)
	4 allemandes
Passerelles	3 italiennes au-dessus des gradins
	2 allemandes sur toute la longueur
Cabines	en fond de salle, au-dessus des gradins
Loges	8 (+/- 20 comédiens)
Acces	au sol, à 15m du plateau, à quai
	entrée +/- 3 m de largeur - 4 m de hauteur
Lumière	AVAB 202 XP2 +/- 105 cellules : 84x3Kw et 21 x 5Kw
	70 PC Halogène 1000W
	27 découpes Levron
	30 decoupes Juliat courte - longue
	10 BT 250W
	6 BT 500W
	8 Svoboda
	10 PC 2000W
	4 Fresnel 5000W
	10 Pars
	10 découpes Juliat longue
Velours :	2 jeux complets
Son :	Table 24/4/2 Soundcraft 200
	7 magnétophones (dont 1 cassette)
	platines, laser et disque noir
	boîtes d'effets
	Nexo P.C. 115
	Câblage intégral (micro, H.P., console)
	sur chacun des 5 boîtiers en salle.

Petite salle :

La petite salle reprend exactement dans ses dimensions les dimensions du plateau de la grande salle.
Petit équipement lumière en vue de répétitions.

Locaux annexes :

- Trois studios de répétition de musique avec pianos, orgue et harmonium.
- Une infrastructure de gestion du stock costumes (salle de couture, salle de lavage et salle de stockage).
- Un local de travail à vocations multiples
- Plusieurs locaux techniques (rangement-ateliers-etc.)

Bureaux :

- 10 bureaux
- 1 salle de réunion
- 1 studio
- 1 salle d'archives

EQUIPE DE CONCEPTION

Direction de l'Architecture de la Ville de Colmar :
Maîtrise d'Oeuvre générale
MM. DELACHAUX, Architecte
BERTRAND et FUCHS, Collaborateurs
M. SCHICKEL, Ingénieur
DENU et PARADON, Architectes
et A. RODEGHIERO : Conseil et Assistance artistique pour la décoration et l'architecture intérieure du Hall et de la salle de spectacle
O.T.E. INGENIERIE : fluides et métrés
MULLER et HEITZMANN : Ingénieurs Conseils BA
COMMINS : Acousticien
Sophie FOURNEL : Scénographie
Jean VALLET : éclairage scénique
Guy Noël LE CORRE : ingénieur sonorisateur
SOCOTEC : contrôle technique.

4. "Palais des Sports-Toulouse"
   Beschrijving met plans en foto's van het technisch rooster in het sportpaleis van Toulouse.

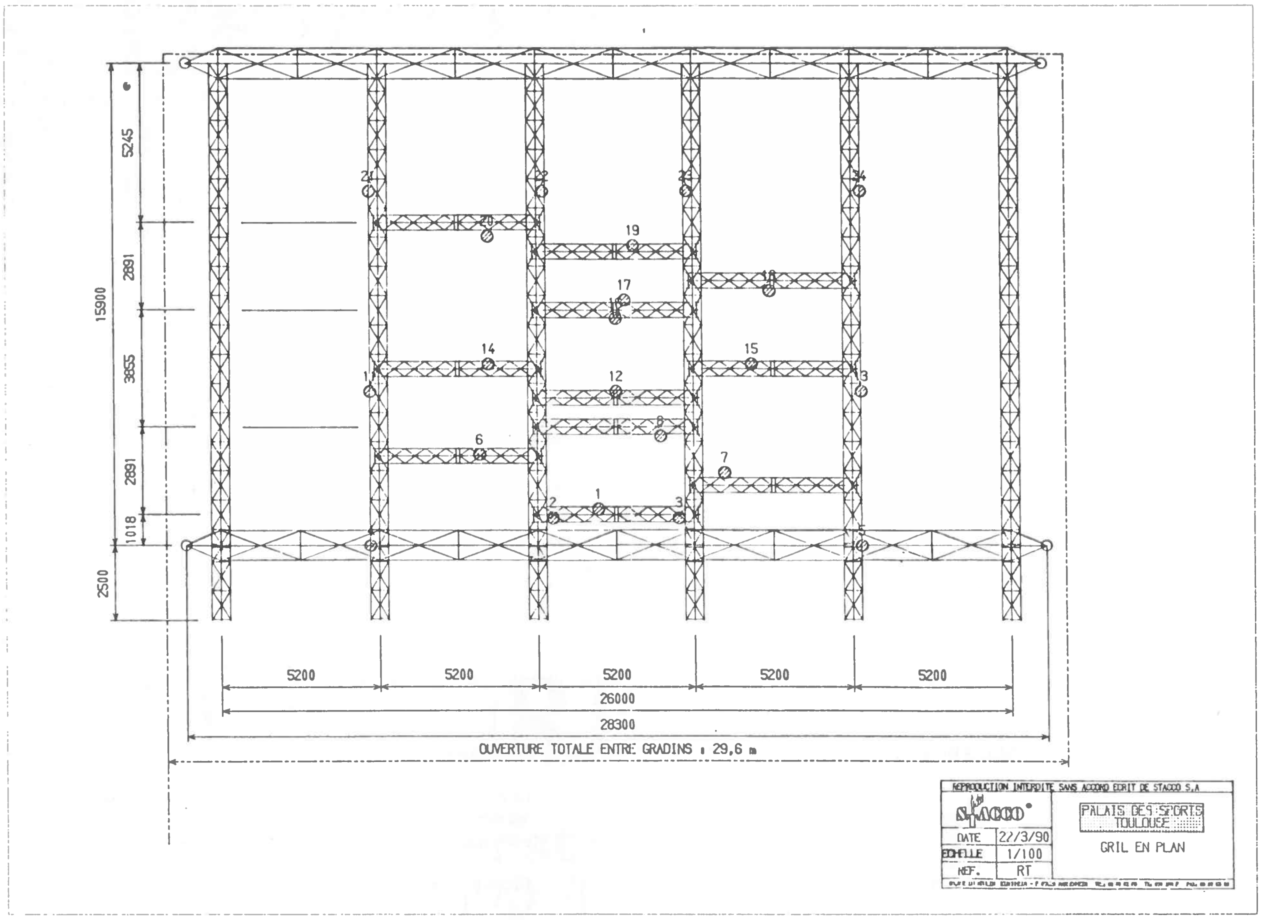

5. "La Projection des Images Géantes"(II)
   Een artikel waar aan de hand van het werk van J.M. Quesne uitgelegd wordt dat de techniek in dienst staat van het projekt, en dat de originaliteit van het koncept het werkstuk kan doen groeien, met als inspiratiebron schilderkunst, film, t.v., foto's...

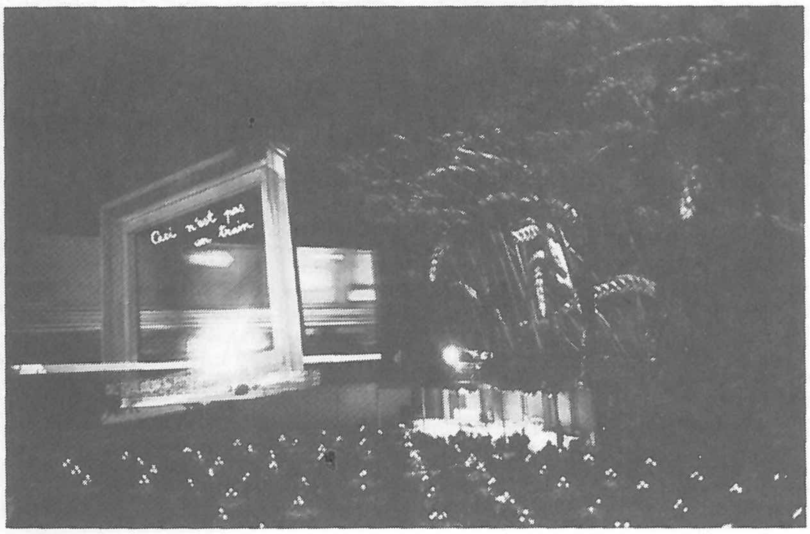

Les ambiances visuelles sont accompagnées d'une bande son et de musiciens intervenant en direct ponctuellement. Selon les images projetées, la structure architecturale reste très présente ou, au contraire, s'estompe complètement.

6. "Indroduction a la prise de son"
   Technisch artikel omtrent de akoestische ruimte.

7. "Telex - Nieuwe produkten"

8. Het hoofddossier: "SCENOGRAFIE IN DEZE TIJD"
   - Le style et l'argent:
     Een interessant artikel van L. Boucris over de interaktie: geld- techniek- scenografie.
   - Une économie de l'imaginaire spatial:
     De kostprijs van een dekor, eventuele rekuperatie, de verantwoordelijkheid van een scenograaf ten opzichte van een budget.
   - Regards - passages:
     Enkele bedenkingen over scenografen uit de theaterwereld die werken voor de film. Welke problemen dienen zij op te lossen...
   - En amont du décor: Les interprètes de la scenographie.
     De relatie tussen de scenograaf en de uitvoerders: schrijnwerker, beeldhouwer, schilder, enz...
   - Les systèmes constructeurs:
     De financiële en andere problemen die decorateliers ondervinden; Zal men in de toekomst meer gebruik maken van informatica?
   - Scenographe de métier:
     Welk statuut kiezen? Wat met honorarium en fiscaliteit?
   - La production d'un opéra coûte que coûte.
     "Jeu de Taquin"
     Analyse van de kosten van een opera-produktie aan de hand van "De Trojanen" P.L. Pizzi 1989.
   - Mandoux sprl. une experience d'atelier de décor:
     Hoe werkt een zelfstandig dekoratelier (noden en verwachtingen).
   - E. Kotcherguine:
     Een portret van het werk van een scenograaf uit Leningrad.

UNIFORMEN KOSTUMIER

J. WILLAERT-ALGOET

BRANDVRIJE FRIEZEN EN POTEN

KOSTUMERING SCHOENEN BOTTEN HOEDEN

Oude Kalsijde 2 - 8748 Desselgem Tel (056) 71 28 40

BUHNENTECHNISCHE RUNDSCHAU Nr. 5 - Oktober 1990

1. - Beschrijving van de enscenering van "Der fliegende Holländer" tijdens het festival van Bayreuth 1990.

2. - Beschrijving van de technische realisatie van diezelfde produktie.

3. - Bespreking van richtlijnen met betrekking tot de bouwvoorschriften van "schouwspelzalen". Dit met het oog op Europa 1992.

4. - Een scenograaf bericht over een produktie die in de oude opera van Parijs heeft gestaan en die dit jaar moest overgebracht worden naar de Opera de la Bastille. In een humoristisch getint artikel beschrijft hij de ondervonden moeilijkheden. De computergestuurde bovenmachinerie schijnt uitgerust te zijn met software die geen onderbreking in een aan gang zijnd maneuver toestaat.
Voorbeeld: Na het bevel "start" van een beweging, b.v.: het zakken van een trek, moet de beweging tot het einde toe uitgevoerd worden, zelfs als men ziet dat er iets fout gaat, men kan niet ingrijpen !!

5. - Analyse van de verschillende ambachten en beroepen die bij het tot stand komen van een produktie betrokken zijn. Hoe en waar worden deze beroepen aangeleerd ? Voorstellen tot struktuurhervorming om het gebrek aan geschoolde krachten op te vangen.

6. - Bespreking van de persoonlijke verantwoordelijkheid van technische leiders met betrekking tot ongevallen waarvan collega's of leden van bezoekende gezelschappen het slachtoffer zijn en waarvan de schuld bij de technische leider of iemand van zijn personeel ligt. Er worden twee gevallen besproken; alhoewel de rechtspraak in Duitsland verschillend van de onze zou kunnen zijn, komen interessante aspekten naar voor.

7. - In de reeks Parijse muziektheaters komt nu het Théatre des Champs-Elysées aan bod.

PODIUM - vakuitgave voor podiumtechniek en theatermanagement
jaargang 8, nummer 5, september 1990

* "Op Drift / Derives" is een dansproduktie van de companie Philippe Genty.
Het nieuwe eraan is het gebruik van marionetten samen met akteurs / dansers, en technieken uit het Zwart Theater.
Door het lateraal belichten van bepaalde secties van het speelvlak kunnen spelers en objecten ongemerkt in de donkere gebieden verdwijnen.

* "Folkloristisch Danstheater" is een dansgroep die uitsluitend voorstellingen brengt met volksdans.
Ze treden hoofdzakelijk op voor andere volksdansers en ontvangen daarvoor een jaarlijkse subsidie van 2,3 miljoen gulden.

* Een overzicht van de "Music & Harmony" beurs in Ahoy Rotterdam (7-8-9 sept.) leert ons dat er vier expositiehallen waren ingedeeld in: -licht en geluid -slagwerk en gitaren -akoestische toets-en blaasinstrumenten -keyboards, midi en software.

* Het Familietheater, dat als slogan heeft "geen zaal te klein of wij passen erin", heeft laatst een voorstelling gegeven van de komedie "Once in a bleu moon" in de loods van een internationaal transportbedrijf.
Het bijzondere eraan is, dat als podium drie opleggers werden gebruikt die tegen de ingang van de loods werden gereden.
Het publiek zat dus binnen, en de akteurs speelden buiten op het aldus ontstane podium dat 6,5 meter breed, 7,5 meter diep en 2,5 meter hoog was.
Het voordoek bestond uit de aluminium rolluiken die de loods afsloten.
De 48 kW licht werd samen met de geluidsinstallatie opgehesen aan een truss gekoppeld aan twee hefstatieven.
Tegenwoordig verhuurd Louis Bolsius Produkties B.V. de "Multi Show Trailer".
Dit is een systeem dat uitgaat van de grootste maat afzetcontainer en waaruit een podiumconstruktie ontstaat met een breedte aflopend van 10 naar 8 meter, een diepte van 4 meter en een hoogte aflopend van 3,75 naar 3 meter.

De podiumhoogte is hydrolisch instelbaar van 28 naar 138 cm.
De trailer is voorzien van een stroomagregaat dat 20 kW leverd.
Binnen de container zijn 12V, 220V en 380V aansluitingen standaard.
Bovendien is de trailer voorzien van een schoonwatertank van 200 liter en een afvalwatertank van eveneens 200 liter.

* De Efteling had deze zomer "Rusland" als thema gekozen.
Hiervoor werden 140 Russische artiesten van een docentenopleiding uit Moskou aangetrokken onder het mom van een stage-opleiding, zodat de Efteling dit jaar een relatief goedkope show kon brengen.

* Introdans en Scapino danste deze zomer in het Nijmeegse Openlucht-theater, en dit resulteerde in twee praktische tips.
Ten eerste: de vloer.
Het podium was voorzien van een houten vloer met een speling tussen de planken van ± 1 cm.
Om deze geschikt te maken voor dans werden er 300 oude Heugafelt tegels gelegd met de rug omhoog.
Zodoende bleven ze vanzelf op hun plaats omdat de harige kant zich min of meer aan de vloer hecht.
Hierover wordt de balletvloer gelegd, afgetaped, en er kan gedanst worden.
Dit systeem kan ook gebruikt worden om een te harde vloer dansklaar te maken.
Ten tweede: de stroomvoorziening.
Aangezien er slechts twee keer 32 ampère beschikbaar was, werd er een dieselaggregaat van 80 kW gehuurd.
Na een hele dag inhangen werd dit gestart, wat echter gepaard ging met een stroomstoring die het dimmerpack opblies en waardoor zeventien spots het loodje legden.
Men weze gewaarschuwd !

* Tot slot een intervieuw met Ernst Soetekouw, tweede toneelmeester bij de Stadsschouwburg van Arnhem, en een overzicht van het Nederlandse theateraanbod in het nieuwe seizoen.

PODIUM - Vakuitgave voor podiumtechniek en theatermanagement
Jaargang 8, nummer 6, oktober 1990

* Van 7 tot en met 8 september jongstleden vond in Ahoy te Rotterdam de jaarlijkse Music & Harmony beurs plaats.
Podium geeft een uitgebreid overzicht van de nieuwigheden die verschillende firma's te bieden hebben.
De belangrijkste trends lijken mij, op gebied van licht, de opkomst van lichtcomputers met aanpasbare software, die dus steeds geupdated kan worden.
Op geluidsgebied zien we meer en meer de trend van afstandsbedieningen voor mengtafels en moving faders.
Er is zelfs een firma die zich erin specialiseert bestaande mengtafels te automatiseren.

* Rollenzolders - zijn ze nodig of niet ?
Met een rollenzolder bedoelt men de rooster boven in de kap waardoor de kabels van de trekken naar beneden komen en waarop gelopen kan worden.
De laatste tien jaar worden er meer en meer theaters gebouwd zonder rollenzolder.
De voordelen zijn nochthans duidelijk:
- Onderhoud en herstelling zijn mogelijk zonder grote stellingen te bouwen of hoogtewerkers te huren.
- Het snel plaatsen van punttrekken eender waar op de rooster.
- De mogelijkheid licht te hangen aan de rooster, zodat men de trekken niet in het donker moet laten zakken, met ongelukken als gescheurde doeken en beschadigde spots als gevolg.
Het enige nadeel is het verlies van twee meter trekhoogte, wat natuurlijk kan opgelost worden door de kap te verhogen.
Podium vindt een rollenzolder in elk geval een noodzakelijke voorziening.
De discussie staat open.

* Tijdens de uitmarkt 1990 in Amsterdam werd op het muzeumplein door het Nederlands Bellet Orkest een concert gegeven voor een publiek van ruim 27.000 mensen.

Om de zichtbaarheid te verbeteren werden links en rechts van het podium twee 8 X 5 videoschermen geplaatst.
Een orkest versterken gaat echter zo maar niet.
Om een aanvaardbare klank te krijgen, werd beroep gedaan op geluidsontwerper Cees Wagenaar.
In een grootschalig geluidsexperiment zou hij trachten de kwaliteit van een concertzaal in openlucht te verkrijgen.
Om dit te bereiken zouden enkel de typische reflecties van een concertzaal weergegeven worden.
De denkwijze was als volgt :
Er werd uitgegaan van 9 denkbeeldige zalen van elk 24 X 30 X 9 meter. Een dergelijke zaal werd gemeten met een TEF (Time Energy Frequency analyser)
Deze grafieken werden nagebouwd op 11 Roland R-880 multi-effect processors en via een Yamaha PM-3000 mengtafel matrix en 4 delaytorens naar 144 Axys U-12 luidsprekers gestuurd.
De Axys luidsprekers waren gekozen omwille van hun ingebouwde versterker, zodat ze rechtstreeks met een line-sugnaal aangestuurd konden worden, en hingen per 4 paar op een rij met een onderlinge afstand van 5 meter, verbonden d.m.v. 12 km. audiokabel.
Zo kreeg men door gebruik van 6 verschillende galmpatronen van 5 meter een zaaldiepte van 30 meter.
Niet alleen het instellen van de preciese delay-tijden vroeg enkele dagen, ook kreeg men in de forte-passages soms uiteenlopende optellingen bij diverse galmen.
Dit zijn natuurlijk de wonderlijke kenmerken van een experimenteerfase. Tijdens de opvoering was bij de zachte passages echter ook een nare brom te horen.
Achteraf bleek dat in de drukte van het wisselen van gezelschappen een dimmerkast in de buurt van het mengpaneel was terechtgekomen.
Laat dit een waarschuwing zijn voor alle belichters om voortaan eindelijk eens rekening te houden met het geluid !

* De Efteling presenteert dit jaar als vrije produktie "Sneeuwwitje en de zeven dwergen", reizend in een grote tent.
De tent heeft een capaciteit van 1550 zitplaatsen en een binnenmaat van 47 bij 45 meter.
Het podium is 15 meter breed en 12 meter diep.
De kaphoogte is 11,50 meter.
Daarin zijn 12 trekken voorzien die per stuk op twee elektromotoren werken.
Het klassieke systeem van op en neerlopende kabeltjes langs een muur is namelijk niet transporteerbaar.
De klank wordt versterkt d.m.v. een 32 kanaalmixer en 10 zendmicro's, en er speelt een live orkestje.
Enkel lichtontwerper René Waerts was een beetje ongelukkig.
Er bleef weinig ruimte voor het licht en er waren weinig invalshoeken beschikbaar, bovendien bleek het niet mogelijk een zaalbrug te installeren.
Om toch nog wat sfeer te geven gebruikt hij vele kleine armatuurtjes en stick-ups in het decor.
Sneeuwwitje was oorspronkelijk te zien van 1 november tot en met 2 december op de gedempte zuiderdokken, maar de tent, die bestand had moeten zijn tegen windsnelheden van 12 beaufort, is enkele weken geleden weggewaaid !

A.R.T.-AUDIO CONTROL - AUDIO DESIGN - AUDIO DEVELOPMENTS

RENKUS HEINZ - SOUNDEC - SOUNDTRACS - TELEX

D.A.R. - DIGITEC - DOLBY - MITSUBISHI - PASO

INVOER - VERDELING & INSTALLATIE
VAN PROFESSIONEEL AUDIO-MATERIAAL

Onze referenties:

MUNTSCHOUWBURG
SCHONE KUNSTEN
DE SINGEL
ANCIENNE BELGIQUE...
...enz ... enz....

A.S.C.

A.S.C. Bergensesteenweg 507, 1070 Brussel
Tel. (02) 520 08 27 Fax (02) 521 19 77

AUDIO DIGITAL - CALREC - CELESTION - COUNTRYMAN - CREST

FIRMA DE WOLF & CIE PVBA

SOCIALE ZETEL : 43 LINTHOUTBOSSTRAAT - 1200 BRUSSEL
EXPLOITATIE : 300 KONINGSSTRAAT - 1030 BRUSSEL
TEL. 02-218.70.53

HRB 444.632

IMPORTATEUR - GROSSISTE

ONONTVLAMBARE WEEFSELS M1

GORDIJNEN - OVERGORDIJNEN - ZETELS - MUURBEKLEDING

MEERVOUDIG GEBRUIK : KLINIEKEN - GASTHUIZEN - RUSTHUIZEN
SPEKTAKEL ZALEN
DISKOTHEKEN - SPIJSHUIZEN
HOTELS - SCHOLEN
GEMEENSCHAPPEN
WONINGEN
OPENBARE PLAATSEN ...

COLLECTIES MET UITGEBREID GAMMA IN :

CLEVYL
Les tissus naturellement ininflammables

FLUWEEL
VLAKKE STOF
BEDRUKTE STOF
GEWEVEN - NON WOVEN - GENRE 'JERSEY'
BESCHILFERDE STOFFEN - FLUO
VERDUISTEREND
GROTE BREEDTE - CYCLO - TULLE - VELUM
GELUIDDEMPENDE EN THERMISCHE
PANNELEN
ZUUR WEERSTAAND (WERKKLEDERIJ)
MATRASSTOF
DEKENS

CHLOROFIBRE - RHOVYL - CLEVYL - NATUURLIJK ONONTVLAMBARE STOFFEN

VUURWEERSTAAND :
PROCES VERBAUX M1

ONTVLAMMEN NIET BIJ BRAND
OF BIJ HITTE
- KRIMPEN
- VERHARDEN
- VALLEN UIT MEKAAR

VERSPREIDEN NOOIT CHLOORSTOF
SMELTEN NIET - DRUPPEN NIET

VEILIGHEID

CONFECTIEMOGELIJKHEID
TEL. 02 - 218.70.53

uit: TAPTOETER december 1990

EERSTE SCENOGRAFIEPRIJS - VOOR FIGURENTHEATER - „ALBERT VERMEIREN" VOOR LUK DE BRUYKER

De eerste Vlaamse scenografieprijs voor figurenteater, de prijs „Albert Vermeiren", werd op 28 november door de adjunkt-kabinetchef van minister Luk Van den Bossche toegekend aan Luk De Bruyker voor zijn scenografie in opdracht van Teater Taptoe voor de produktie „Draken Bestaan!" van Freek Neirynck in een regie van André Vermaercke.

De prijs werd in het leven geroepen na het plotse overlijden van de bekende Gentse figurentheater-scenograaf en artistiek leider van het Marionettenteater Nele, Albert Vermeiren, door het Vlaams Verbond voor het Poppenspel en het Europees Figurenteaterarchief, nam deze nieuwe vereniging de taak over.

De jury voor de eerste uitgave van de scenografieprijs „Albert Vermeiren" bestond uit NOS-scenograaf (en zoon van de naamgever) Michel Vermeiren, jerome Mackelbergs (scenograaf Koninklijk Jeugdtheater) en Eddy Duquesne (beleidsmedewerker Federatie van Vlaamse Culturele Centra). Michel Van mullem, stafmedewerker van het Europees Figurenteatercentrum was secretaris van de jury.

De plechtige prijsuitreiking gebeurde op woensdag 28 november in het Europees Figurenteatercentrum, naar anleiding van de bekendmaking van de Landjuweelwinnaars.

Luk De Bruyker kreeg zijn opleiding als scenograaf van Albert Vermeiren, in de jaren dat hij met Marionettentheater Nele samenwerkte. Voor de rest was hij een self made man op het vlak van de figurentheater-scenografie. Hij tekende bij Teater Taptoe voor alle decors sinds het ontstaan van het gezelschap. Niet zelden werkte hij samen met andere plastische kunstenaars voor de uitwerking ervan: zo onder meer niet Oscar Bonnevalle, Pol Verheylezoon, Luc Meuris, Michel Vermeiren... Voor „Draken Bestaan!" coöpereerde hij met de illustratrice voor jeugdliteratuur Nicole Rutten. Luk De Bruyker werkte ook als scenograaf voor Teater Exces, Theater De Urne, Frank De Gruyter-Teaterprodukties...

Met zijn scenografie voor Teater Taptoe van „Vader Anseele" van Freek Neirynck in een regie van Bert Van Tichelen werd hij geselecteerd voor de Quadriënnale voor Scenografie in Praag.

Op de foto Luk De Bruyker als Koning Zittend Gat in DRAKEN BESTAAN! van Freek Neirynck.

(Foto: Rudy Gadeyne)

VARIA

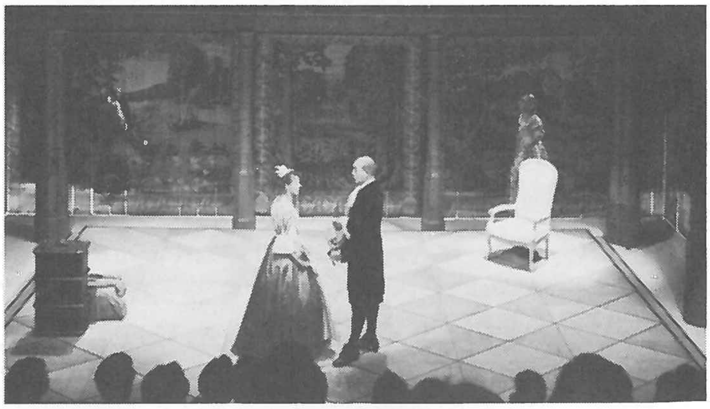

"Het spel van liefde en toeval" : Marivaux
regie : W. Tillemans
decor : Svoboda
uit Sigma-nieuws : (okt.'90)

Het stuk speelt zich af in een kamer vol met Vlaamse wandtapijten, waarvan er zich een verzameling in het Poolse Krakau bevindt.
Uiteraard was het onmogelijk deze tapijten voor het stuk naar Antwerpen over te brengen. Daarom besliste Svoboda de wandtapijten zelf te herschilderen op een soort plastic gaas.
Deze techniek stelde echter bepaalde eisen aan de verf. Ze moest goed hechten op een synthetische ondergrond, en snel, maar ook niet te snel drogen. Bovendien moesten de gaatjes van het gaas open blijven, opdat de personages achter "de tapijten" ook zichtbaar zouden blijven, wat voor een heel bijzonder effect zorgde.
Op zes weken tijd, diende men ± 200 m² wandtapijt te schilderen.
Er werd als volgt te werk gegaan: de taferelen werden met bv. dia's op de stof geprojecteerd, waarna men de contouren aflijnde.
Achteraf kon dan het inkleuren beginnen met Sigmacryl Façade.
De verf bleef uitstekend zitten, dekte prima en liet het decor toch transparant bij belichting.
Bovendien slaagden de mensen van het Raam theater erin de Vlaamse wandtapijten waarheidsgetrouw weer te geven door zelf de kleuren te mengen, met een verf die eigenlijk voor heel andere doeleinden is bestemd!

⇒ BOEKENNIEUWS

IN DE REEKS "ARCHITECTURE THEMATIQUE" VERSCHEEN HET BOEK "THEATRES | THEATRES" VAN GAELLE BRETON BIJ EDITIONS DU MONITEUR

EEN PRACHTIGE REPORTAGE VAN GEBOUWDE THEATERS IN DE JAREN '80.

GENT IS EEN GLOEDNIEUWE TETRAEDERVORMIGE CONCERTZAAL RIJKER

Stichting Logos bouwde een spectaculaire concertzaal, geschikt voor 150 toeschouwers. Deze zaal is gelegen in de Bomastraat 28 te 9000 Gent en paalt aan de achterzijde aan de huidige concertstudio (Kongostraat 35, 9000 Gent). Ook deze nieuwe concertzaal zal door Stichting Logos uitsluitend gebruikt worden voor het brengen van hedendaagse experimentele muziek.
Er is geopteerd voor een unieke vormgeving : de tetraeder of een viervlak (te vergelijken met een piramide, doch op driehoekig i.p.v. vierkantig grondplan).
De plaatsing van de tetraeder in de scharnier tussen de beide gebouwen van de Stichting, verleent het geheel een gewild sacraal karakter, dat het concert als sociaal-ritueel gebeuren moet bevorderen.

Het akoestische feit dat in een tetraeder geen staande golven kunnen optreden, maakt dat het een ruimte is die niet behept is met eigen voorkeuren inzake resonantiefrequenties. Akoestische golven kunnen elkaar nooit in fase versterken en worden onder steeds wisselende hoeken door de wanden weerkaatst. Een tetraeder-ruimte is dan ook bijlange niet akoestisch dood maar wel akoestisch lineair. Bovendien kan met een minimum aan akoestisch uitgestraald vermogen een maximale ruimte worden gevuld, een eigenschap die het voor niet elektrisch versterkte instrumentisten bijzonder aangenaam maakt om erin te spelen en te musiceren. In het bijzonder voor hedendaagse en experimentele muziek, waarin het detail van het allergrootste belang is en niet de absolute geluidssterkte, is deze eigenschap van cruciale betekenis. De vorm van deze zaal is dan ook ideaal voor de functie die zij dient te vervullen, nml. die van concertzaal.
Vanuit esthetisch oogpunt, als architectonisch element, is de tetraedervorm bijzonder aangenaam, omdat zijn perspectische werking zo uitgesproken is : niets dan evaderende vluchtlijnen waardoor, van buitenaf beschouwd, nooit het 'blok'-idee kan ontstaan. De tetraeder versterkt het perspectief en de diepte van het landschap en verruimt de indruk van afstand. Vandaar dat een tetraeder er ook aanmerkelijk kleiner uitziet dan hij rekening houdend met zijn objectief volume eigenlijk is.
Van binnenuit, geldt dit evenwel precies andersom : door de vluchtlijnen ziet de ruimte er groter en ruimer uit dan zij werkelijk is.
Een tetraeder fungeert als een element van fantasie en verbeelding, door zijn bedrieglijke non-functionaliteit.
Constructief gezien is de tetraeder de meest efficiënte vorm. Het is immers de eenvoudigste ruimtelijke figuur waarbij met een minimum aan constructiemateriaal een maximum volume kan worden gebouwd op een constructief sterke manier.

De nieuwe tetraede-vormige Logos-concertzaal (Bomastraat 26-28 te 9000 Gent) zal in januari 1991 geopend worden. Bij die gelegenheid is er een verrassingsfestival dat gespreid zal worden over drie opeenvolgende avonden : 18 - 19 en 20 januari 1991, telkens om 20 uur.
Hiervoor zijn o.a. een aantal compositie-opdrachten uitgeschreven aan Vlaamse componisten. Op vrijdag 18 januari wordt de tetraederzaal geopend door de Heer Patrick Dewael,

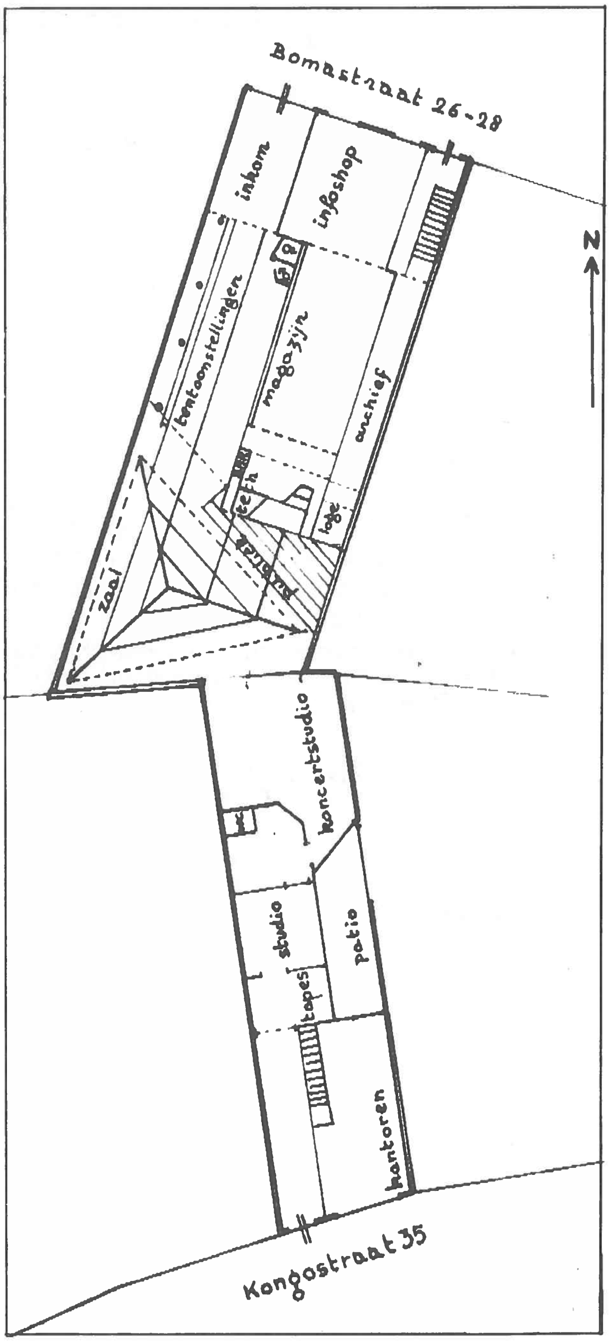

A D B

INTRODUCEERT

D E T E N O R

EEN SOLIST MET EEN GROOT KRACHTIG BEREIK DIE DAARNAAST NOG 24 REGISTERS KAN OPENTREKKEN

- **MAX. STUURCAPACITEIT 240 KRINGEN**
- **PROPORTIONELE SOFTPATCH NAAR 512 DIMMERS**
- **GEHEUGENCAPACITEIT 255 GEHEUGENS**
- **24 REGISTERPOTENTIOMETERS VOOR HET OPBOUWEN EN WEERGEVEN VAN LICHTSTANDEN (HAND-, EN TIJDGESTUURD)**
- **TWEEVOUDIG CROSSFADEREGISTER STAGE/PRESET**

- **12 FLASHLIJNEN VOOR FLASHES, CHASERS EN SPECIAL EFFECTS**
- **24 PROGRAMMEERBARE CHASERS**
- **20 GEPROGRAMMEERDE SPECIAL EFFECTS**
- **REGISTER VOOR HET INPROGRAMMEREN VAN 20 KLEURSCROLLERS**
- **8 PROGRAMMEERBARE TOETSEN (SOFTKEYS)**
- **KEUZE UIT 8 VERSCHILLENDE DIMMERCURVEN**

- **KLEURENMONITOR 14 inch**
- **HELPFUNCTIE OP BEELDSCHERM IN NEDERLANDS**
- **GEHEUGENOPSLAG OP CUECARD (IN/UITLEZEN < 1 SEC.)**
- **INTERFACE VOOR INFRAROOD AFSTANDBEDIENING EN PRINTER**
- **UITSTURING DMX 512 EN ANALOOG VIA DEMULTIPLEXER**

WIJ ZULLEN DE TENOR GRAAG AAN U VOORSTELLEN TIJDENS EEN DEMONSTRATIE, BEL OF SCHRIJF NAAR:

N.V. **ADB** S.A.
Leuvensesteenweg 585
B-1930 Zaventem
Belgium
Tel.: +32/2/722.17.11
Tx 22154

lighting systems **ADB**

"IMITATIE-KUNST", een artikel van V. Eeman
uit tijdschrift van eurocard

Enkele adressen en scholen i.v.m. het imiteren van onvindbare of zeer kostbare materialen (o.a. marmer, wortelhout, schilpad-schalen, lapis-lazuli of malachiet)

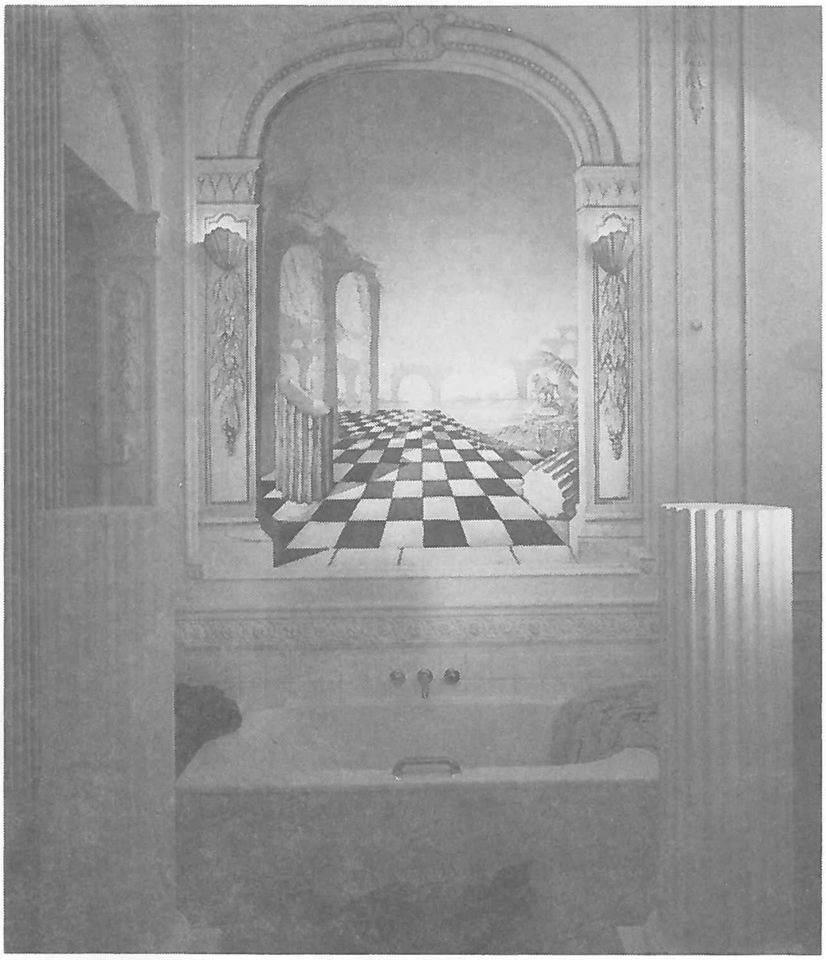

Foto's: Serge Spetschinský

Werk van Bernard Schnell.

HOE LEERT MEN HET VAK?

Er zijn weinig speciale scholen, en dat is nogal paradoxaal in België waar de allereerste decoratie-school opgericht werd. De stichter was Pierre Logelain. Iets later werd de Van der Kelen school opgericht en in 1951 kwam het tot een fusie. Dit was de eerste school waar al deze in Italië geboren technieken systematisch onderwezen werden.

Institut Supérieur Van Der Kelen Logelain
Metaalstraat 30, 1060 Brussel
Tel. 02/537 53 84/-85
Alles over marmeer- en simili-hout-technieken.
De lessen worden gegeven door Clément Van der Kelen.
Wachttijd: 2 jaar.

The Garden Studio
Vogelvangersweg 86,
1190 Brussel.
Tel. 02/375 74 16.
Paula Atkins (leerlinge van Lisa Wassong, professor aan de befaamde Isabelle O'Neill School for Decorative Arts in New York) en Heather Cousin (die de kunst heeft opgedaan bij een leerling van de Van der Kelen school). Cursussen in het Engels of het Frans.
Verschillende cursus-reeksen:
1e cyclus – 15.000 F.
2e en 3e cyclus – 13.000 F.

Charles – Emmanuel Papaiens de Morchon
Simonisstraat 49, 1050 Brussel
Tel. 02/649 97 14 (voorlopig nummer).
Oud-leerling van de Van der Kelen school.
Cursus van 3 weken: 30.000 F.
Marmeer-technieken, hout-imitatie, patines, antiek-behandeling van meubelen.

Schilderschool van de Hoogstraat
Hoogstraat 10,
1000 Brussel.
Tel. 02/512 71 40.
Cursussen hout-imitatie, marmeer-techniek en valse perspectieven.

Stedelijk Instituut voor Sierkunst en Ambachten
Cadixstraat 2
2000 Antwerpen
03/231.50.36

Simili-kunstenaars bij u thuis...
De prijzen worden berekend per m^2. Ze vormen slechts een indicatie, want alles hangt af van de moeilijkheidsgraad van het gevraagde werk. Patine-afwerking: 900 F/m^2; marmeringen en hout-imitatie: 4000 F/m^2; hemelplafonds: 6000 F/m^2; trompe l'oeil werk: 12000 F/m^2.

Thierry Bosquet: een magisch-begaafde en bliksemsnelle theater-decor-ontwerper die zich ook met veel genoegen over interieurs buigt.
Tel. 02/648 53 50.

Livia Ruspoli: boordevol humor en ideeën
Valse perspectieven, knipoogjes... een jarenlange ervaring heeft haar niet minder enthoesiast gemaakt. Ontwerpt ook decoratieve mozaïek-schilderijen en mobiele decors voor winkels. LIVIA GEEFT GRATIS ADVIES EN OFFERTE VOOR EUROCARD LEZERS UIT BRUSSEL EN OMSTREKEN. Voor langere afstanden berekent zij het transport maar geeft ook gratis advies aan EUROCARD-leden.
Tel. 02/375 42 19.

Thibaut en Roselyne Flameng, 23 en 27 jaar. Broer en zuster komen uit de Van der Kelen school en zijn gespecialiseerd in decoratieve en simili-schilderkunst. Ze openden onlangs een schitterend atelier, « L'Eléphant Borgne » achter hun decoratie-boetiek « Le Coup d'Oeil ».
Tel. 02/345 08 47.

Sylvie Artot en Guy Devaux zijn gespecialiseerd in het uitvoeren en restaureren van fresco's en beschilderde plafonds.
Tel. 02/374 81 50.

Isabelle Pourbaix
Simili marmer en hout Patineren. Geen geheimen voor deze oud-leerlinge van Van der Kelen – School.
ISABELLE GEEFT GRATIS ADVIES EN OFFERTE AAN EUROCARD LEDEN IN DE BRUSSELSE REGIO. Voor langere afstanden berekent zij het transport maar geeft ook gratis advies aan EUROCARD-leden.
02/374 87 73.

Decor Atelier Ercola : Wolstraat 31, 2018 Antwerpen,
Tel. 03/233 47.31 Gespecialiseerd in muurschilderingen à la Seco

Bernard Schnell:
Specialist in muurschilderingen.
Tel. 02/672 27 00.

Enkele boeken ter kennismaking of om er alles over te weten.

Warm aanbevolen voor iedereen:
DECORATIVE PAINT TECHNIQUES, Annie Sloan en Kate Gwynn.
Plus een greep uit het ruime aanbod...
PAINT MAGIC, Jocasta Innes.
PEINTURE ET DECOR, Hachette
CREER SON DECOR. Les Peintures, Grund
THE ART OF MARBLING, Stuart Spencer

IN MEMORIAM

DS. 10 DEC '90

Tadeusz Kantor, de laatste repetitie voorbij. (foto Paul Van den Abeele)

Tadeusz Kantor overleden na repetitie teaterstuk

Van een medewerker

In januari zal hij niet naar Parijs komen. In het Centre Pompidou moest hij daar, op uitnodiging van het Festival d'Automne, zijn jongste stuk opvoeren. Dat heet: *Aujourd'hui c'est mon anniversaire*. Die verjaardag zal hij niet meer vieren: vrijdagnacht overleed Tadeusz Kantor op 75-jarige leeftijd in Krakau, na de laatste repetitie van dit stuk. In het weekeinde waar Polen de president voor een nieuw tijdperk koos, verloor het zijn grootste hedendaagse kunstenaar. Deze veelzijdige artiest was behalve schilder, graficus en scenograaf een van de grootste teatermakers van deze eeuw.

De naam van het dorp bij Krakau, waar hij op 6 april 1915 geboren werd, is bekend van het stuk dat hij in 1980 creëerde: *Wielopole - Wielopole*. Daarin traden, zoals overigens in andere stukken van hem, personages uit zijn jeugd op: verwanten, joden, katolieken, militairen. Het teaterwerk van Tadeusz Kantor vertoonde vaak een autobiografische inslag.

In ons land liet hij een onvergetelijke indruk met de voorstellingen van *Dodenklas* in 1977 in Brussel en Gent. Dit blijft een van de aangrijpendste stukken van de jongste twintig jaar. Kantor onderstreepte toen in een interview met deze krant dat hij van het dadaïsme kwam en het symbolisme aanhing: „Ik schep het symbool niet door de idee, maar door het objekt."

De objekten werden onder zijn handen ook akteurs. Kruisen, stoelen, een wieg, een bed, schoolbanken, tafels, houten paarden, foltertuigen, altijd in gebleekt hout, als met een doodskleur, waren mysterieuze instrumenten. Met zulke objekten en met de akteurs die hij, zelf aanwezig op het toneel, als regisseur „dirigeerde", schiep hij zijn allerpersoonlijkste teater dat in wezen altijd over leven en dood ging. In zijn Manifest *Théâtre de la Mort* (1975) affirmeerde hij dat het leven in de kunst het best wordt uitgedrukt door het gebrek eraan, m.a.w. door de leegte van de dood.

Grens

Dat manifest was niet zijn eerste. Sinds de oprichting van zijn teater Cricot 2 in 1955 had hij o.m. *Emballages* (1962), *Théâtre Informel* (1960), *Théâtre Zéro* (1963), *Théâtre des Evénements* (1968), *Théâtre de l'Impossible* (1969) geschreven (later o.a. in het Frans vertaald). Het waren telkens teksten naar aanleiding van voorstellingen, waarin hij de ontwikkeling van zijn artistieke inzichten verwoordde. Terugblikkend kun je ze nu als even zovele mijlpalen op zijn weg naar de dood als manifestatie van het leven beschouwen.

Midden de jaren '80 beweerde hij dat *Qu'ils crevent, les artistes!* het laatste stuk was dat hij zou maken. De titel was er ook naar. Hij stond er weer op de scène, maar deze keer uitdrukkelijk als het hoofdpersonage: „IK, persoonlijk als hoofdakteur". Naast hem „IK, de stervende, als teaterpersonage" en „de auteur van het teaterpersonage van de stervende", twee rollen gespeeld door de tweelingen Janicki, die ook naar Parijs hadden moeten meekomen, en ten slotte een knaapje als „IK, personage als zesjarige". In oktober 1986 was Kantor met deze produktie te gast in deSingel in Antwerpen.

Teater speelde zich voor Kantor op een grens. Hij verklaarde ooit dat op het toneel staan eigenlijk betekende: aan de grens staan. Vóór zich zag hij de zaal met het publiek, het gebied van de werkelijkheid; achter zich de scène, het domein van illuzie en fiktie. Die grens wilde hij niet overschrijden, in de ene noch in de andere richting. Wel wierp hij vandaar een „ongeruste blik", nu eens naar de werkelijkheid, dan weer naar de illuzie en de fiktie. Wat er op de grens gebeurde, dat was teater. Over de laatste grens, tussen leven en dood, is hij nu heengestapt.

(JDR)

IN MEMORIAM

DS. 10 DEC '90

Friedrich Dürrenmatt aan hartaanval overleden

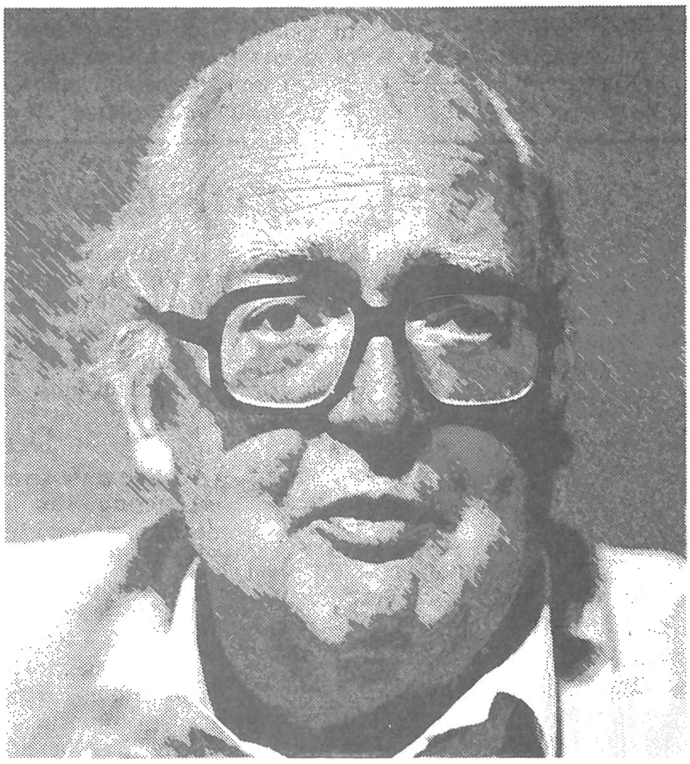

Friedrich Dürrenmatt, in 1988. (foto epa)

NEUCHATEL (ap, reuter) — De Zwitserse schrijver Friedrich Dürrenmatt, een van de bekendste en belangrijkste Duitstalige auteurs van onze tijd, is vrijdag op 69-jarige leeftijd overleden aan een hartverlamming. Zijn werk, dat bestaat uit toneel, romans en essays, werd in vele talen verspreid en vaak bekroond, o.m. in 1986 met de Büchnerprijs. Over het feit dat men hem voor de Nobelprijs over het hoofd zag, schreef Marcel Reich-Ranicki: „De akademieleden in Stokholm moesten beschaamd zijn over zichzelf".

Friedrich Dürrenmatt was de zoon van een dominee maar noemde zich ateïst „uit protest tegen het feit dat iedereen beweert een kristen te zijn". Hij werd geboren op 5 januari 1921 in Konolfingen, Zwitserland. Aan de universiteiten van Bern en Zürich studeerde hij filozofie, teologie, literatuur en kunstgeschiedenis. Toen de Zürische hogeschool hem later een ere-doctoraat in de teologie verleende, noemde hij die eer „een verkeerde interpretatie van mijn werk".

Dürrenmatt schreef vooral toneelstukken, die kunnen worden aangemerkt als „zwarte komedies" en die veelal een sterke moralistische inslag hebben. Tot zijn bekendste stukken behoren *Der Besuch der alten Dame* (1956), *Der Doppelgänger* (1960) en *Die Physiker* (1962). Zijn stukken zijn in meer dan 40 talen vertaald en staan bij toneelgezelschappen in de hele wereld op het repertoire, ook in Vlaanderen. Hij geldt als de meest gespeelde moderne toneelschrijver na Bertold Brecht, door wiens ideeën hij wel eens beïnvloed werd. Vooral in de jaren vijftig en zestig vond zijn dertig titels omvattende werk veel weerklank.

In zijn *Theaterprobleme* (1955) zet Dürrenmatt uiteen, dat het blijspel voor hem de enig mogelijke toneelvorm is in onze in ontbinding verkerende wereld. Zijn „blijspelen" worden vooral gekarakterizeerd door wrange spot en bizarre fantazie. Ook van de detectiveroman maakte hij op een originele wijze gebruik om zijn onheilspellende visie op de wereld uit te beelden.

In de jaren zestig riep hij de woede op van konservatief Zwitserland door een parodie op het nationale volkslied, waarin de wet op het bankgeheim figureerde als de meest geheiligde trek van het land van de koekoeksklok. „Ik ben blij dat ik een Zwitser ben, was een van zijn vele gevleugelde uitspraken, omdat Zwitserland iets grotesks over zich heeft. Dit eeuwige streven om neutraal te blijven, roept bij mij het beeld op van een maagd, die geld wil verdienen in een bordeel zonder haar kuisheid te verliezen".

UIT WORLD THEATRE
VAN THAMES AND HUDSON

Dürrenmatt's *Die Ehe des Herrn Mississippi*, 1952

DE STANDAARD 22.01.91

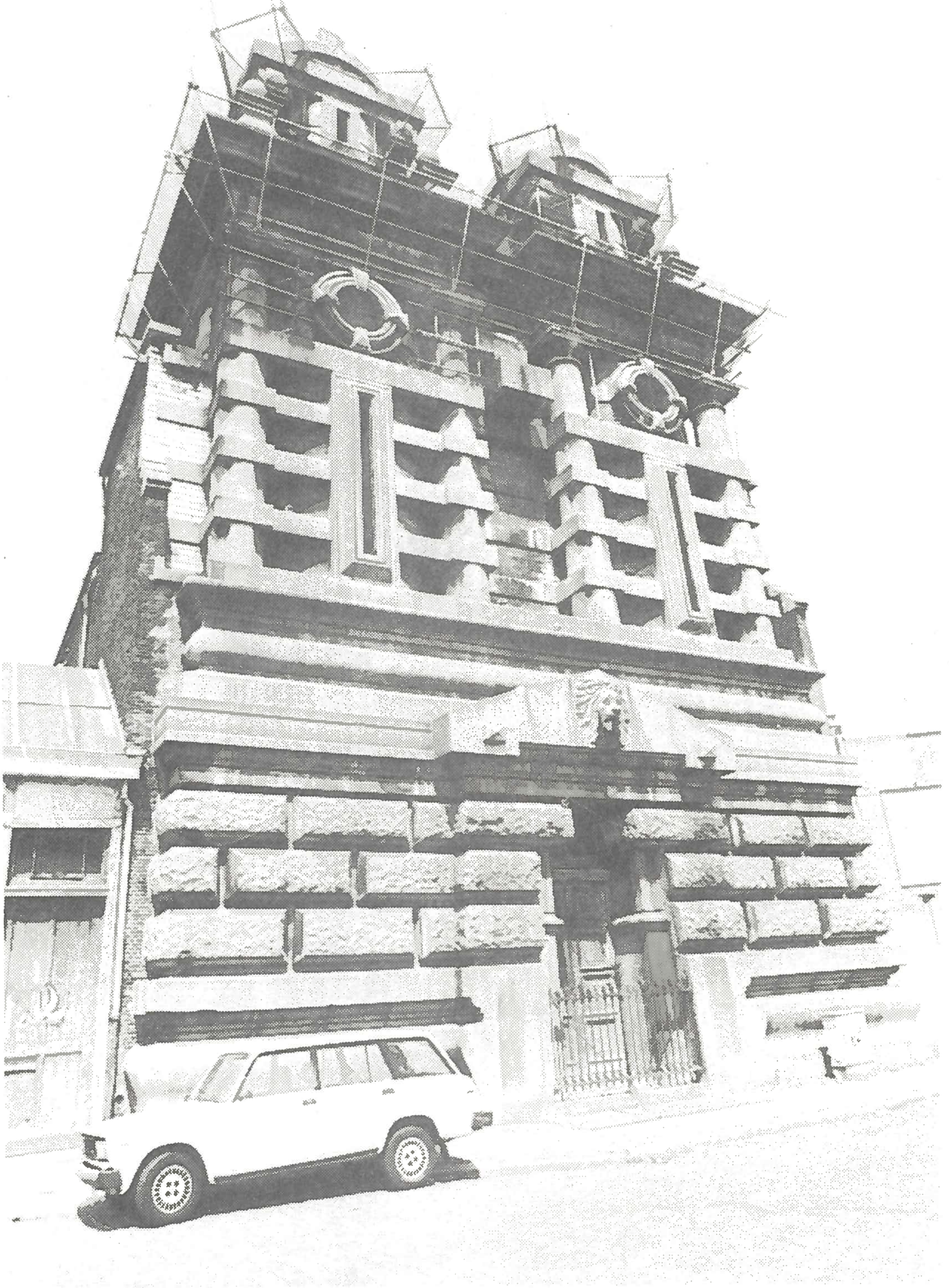

Zuiderpershuis wordt gerestaureerd

Gemeenschapsminister voor Ruimtelijke Ordening Louis Waltniel keurde de eerste faze goed van de restauratie van het accumulatorgebouw van het Zuiderpershuis, aan de Waalse Kaai in Antwerpen. Vanuit deze hydraulische krachtcentrale werd vroeger de energie geleverd om kranen en ander havenmaterieel te laten draaien. Het gaat om ruwbouwwerken, die in de zomer van start zouden gaan. De volwaardige restauratie van het merkwaardige gebouw van architekt E. Dieltiens uit 1882 wordt geraamd op meer dan 30 miljoen. De vzw neemt zich voor van de voormalige krachtinstallatie een internationeel kultureel (teater)centrum te maken. (foto Luc Peeters)